

talsmand i overensstemmelse med indholdet af Spinellis indledningstale ved Venedigkonferencen. Herfra citeres følgende uddrag, som tydeligvis refererer sig til Månsholts åbne brev:

„Såfremt den europæiske humanistiske tradition — som er det bagvedliggende og betydningsfulde udgangspunkt for Fællesskabets opbygning — betyder noget for os idag, så er det, at den økonomiske og industrielle udvikling skal finde sted af hensyn til udviklingen af de menneskelige og sociale behov og ikke det modsatte. Før jeg taler om de hovedemner, som skal berøres her, er det nødvendigt for at undgå tvivl og misfortolkninger at standse et øjeblik ved dette punkt. I lys af de virkelige og betydelige farer, som udviklingen indebærer for menneskehedens fremtid, hører man det meget ofte sagt, at man må standse, før det er for sent, at det ikke er tilladeligt at forfølge en udvikling for enhver pris som et mål i sig selv, at man må reorganisere vort samfund, således at der heri — og for hver enkelt borger — lægges vægt på det, man i meget moderne ord kalder en nul-rate for udvikling, en stabil og permanent balance mellem alle de indre og ydre faktorer og mellem alle samfundets elementer. Denne følelsesbetonede appel har noget paradoksalt i sig. Hvert af de kritikpunkter, som den retter mod det samfund, som er baseret på udviklingen, er almindeligvis rigtigt i den forstand, at hvis man viderefører på basis af et givet udviklingsniveau, og hvis man driver det til sin yderste konsekvens, så når man til den katastrofale benægtelse af udviklingen i sig selv og de grunde, som motiverer denne. Imidlertid fører den foreslåede globale løsning til en umulighed for mennesket. Den medfører i virkeligheden ikke det, at man simpelthen kun forbruger inden for de begrænsninger og ifølge de forholdsregler, som gør det muligt at etablere en stabil og harmonisk cyklus mellem forbrug og naturressourcer, mellem de forskellige dele og strukturer og samfundsklasserne. Den medfører ikke, at gamle traditioner genetablerer sig sammen med de nye, og at begge dele nødvendigvis respekteres af alle. Den indebærer især, at der sker en bremsning af ethvert skridt i retning af videnskabeligt kendskab, nyskabelser med henblik på at fuldende det, som kan synes unøjagtigt og

uretfærdigt, forskertrangen på de eksakte og intellektuelle områder, som, hver gang den støder på en begrænsning, analyserer den for at vide, om man skal overvinde den, og hvad man skal gøre herfor. Det er muligt at nå dette mål for nogle få, epikuræere, munke eller hippier, men ikke for menneskeheden. Visse folkegrupper har i det store og hele kendt denne situation, idet de var underkastet en elites rigoristiske, totalitære magt, som har tvunget dem til at lukke sig inde i sig selv, til at adlyde en klippefast konservatismes love og ikke søge derudover. Men løsningen er ikke anvendelig for menneskeheden som helhed og især ikke for den europæiske civilisation, som er født og har udviklet sig, fordi den altid har valgt Ulysses og ikke Hesiod, Galilæi's videnskab og ikke Aristoteles, det industrielle samfund og ikke byttesamfundet, friheden og ikke den totalitære orden, forbedringen og ikke resignationen. Det er ikke første gang alternativet har været lagt frem, og hver gang har valget været truffet på grundlag af først og fremmest de praktiske realiteter mere end doktrinerne.

Det nuværende Fællesskab kan kun basere sig på ideen om et samfund karakteriseret ved vækst og udvikling; i virkeligheden er Fællesskabet i sig selv en plan for at forny, og fornyelsen er kun mulig i et samfund i vækst.

Det at basere sin virksomhed på ideen om vækst betyder i øvrigt ikke, at man fuldt og helt skal forlade sig herpå som en nem og optimistisk løsning og tro, at enhver vækst er et gode i sig selv. Det modsatte er tilfældet: endog de bedste former for vækst tenderer automatisk mod i længden at blive uheldige og destruktive. Enhver spontan vækst, som i sin start har været svagt holdt i tømme, kan, i et vist øjeblik, frembringe en „feed-back“-virkning, som fører til at kontrollere den med henblik på at tilgodese dens positive resultater og fjerne de negative aspekter eller i det mindste reducere dem til acceptable proportioner.

Det er heri, og ikke i at standse udviklingen, at man finder udfordringen til Fællesskabet såvel som til alle andre lande, hvor industrialiseringen er fremskreden. Det er sandt, at det industrielle samfunds udvikling lidt efter lidt når til et punkt, hvor den truer det miljø, vi lever i på det globale og på